

NAUCZYCIELE SZKÓŁ SPECJALNYCH

**Analiza porównawcza zbioru zawodów
w Polsce i Ukrainie**

Nr 7/2023

Funded by
the European Union

 IOM
UN MIGRATION

Funded by
the European Union

NAUCZYCIELE SZKÓŁ SPECJALNYCH

**Analiza porównawcza zbioru zawodów
w Polsce i Ukrainie**

Nr 7/2023

Warszawa 2023

Niniejszy dokument został opracowany dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej.

Poglądy w nim wyrażone nie mogą być w żaden sposób traktowane jako odzwierciedlenie oficjalnej opinii Unii Europejskiej.

Analiza porównawcza została przeprowadzona w ramach projektu *Wsparcie techniczne w celu ułatwienia integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich w Polsce, w tym uciekających z Ukrainy*, którego celem jest wsparcie władz polskich w zapewnieniu osobom uciekającym przed wojną sprawnego i skutecznego dostępu do procedur i usług publicznych w zakresie integracji społecznej i zawodowej.

Projekt został sfinansowany przez Unię Europejską w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego zarządzanego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Wspierania Reform Strukturalnych – DG Reform). Przy realizacji projektu IOM współpracowało z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej.

Niniejsza broszura jest materiałem poglądowym informującym o różnicach i podobieństwach między polskimi a ukraińskimi zawodami w danym obszarze oraz o możliwych ścieżkach uznania kwalifikacji w Polsce w ramach określonej działalności zawodowej. Powstała ona w wyniku analizy porównawczej i zawiera odniesienia do właściwych instytucji i procedur. Broszura nie jest instrukcją uznawania kwalifikacji zawodowych ani dokumentem prawnym.

Materiał zawarty w broszurze został skonsultowany z właściwymi ministerstwami i środowiskami zawodowymi.

Zawarte tu informacje odnoszą się do stanu prawnego na lipiec 2023 r.

SPIS TREŚCI

Jak korzystać z broszury	7
Kluczowe pojęcia i skróty	11
1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZBIORU	15
1.1. Nazwy i kody grup zawodów opisanych w zbiorze	15
1.3. Mapa zbioru	16
2. ANALIZA PORÓWNAWCZA POSZCZEGÓLNYCH ZAWODÓW W ZBIORZE	18
2.1. (PL) Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo • (PL) Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog) • (UA) Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami (Вчитель-дефектолог)	19
2.1.1. Dane identyfikacyjne zawodu	19
2.1.2. Podobieństwa i różnice	19
2.1.3. Opis czynności zawodowych	20
2.1.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	23
2.1.5. Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo oraz (PL) Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog)	26
2.2. (PL) Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) • (PL) Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflopädagog)	28
2.2.1. Dane identyfikacyjne zawodu	28
2.2.2. Podobieństwa i różnice	28
2.2.3. Opis czynności zawodowych	29
2.2.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	31
2.2.5. Ścieżka dostępu do zawodu (PL) Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) oraz (PL) Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflopädagog)	32
2.3. (PL) Asystent nauczyciela w szkole • (UA) Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami (Асистент вчителя – дефектолога)	34
2.3.1. Dane identyfikacyjne zawodu	34
2.3.2. Podobieństwa i różnice	34

2.3.3.	Opis czynności zawodowych	34
2.3.4.	Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	36
2.3.5.	Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Asystent nauczyciela w szkole	37
2.4.	(PL) Nauczyciel logopeda • (UA) Nauczyciel logopeda (Вчитель – логопед) • (UA) Asystent nauczyciela logopedy (Асистент вчителя – логопеда)	39
2.4.1.	Dane identyfikacyjne zawodu	39
2.4.2.	Podobieństwa i różnice	39
2.4.3.	Opis czynności zawodowych	39
2.4.4.	Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	42
2.4.5.	Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Nauczyciel logopeda	44
2.5.	(PL) Pedagog specjalny • (UA) Pedagog społeczny pracujący z dziećmi z niepełnosprawnością (Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю)	46
2.5.1.	Dane identyfikacyjne zawodu	46
2.5.2.	Podobieństwa i różnice	46
2.5.3.	Opis zadań zawodowych	46
2.5.4.	Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie	48
2.5.5.	Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Pedagog specjalny	50
	Podstawy prawne i inne źródła	51

JAK KORZYSTAĆ Z BROSZURY

Broszura zawiera informacje o 12 polskich i ukraińskich zawodach i specjalnościach w zbiorze *Nauczyciele szkół specjalnych*.

CZĘŚĆ PIERWSZA: MAPA ZBIORU

W części pierwszej znaleźć można **informacje** odnoszące się do całego zbioru, **które pozwalają ustalić ogólne podobieństwa i różnice pomiędzy zawodami** opisanymi w zbiorze. Jest to **rodzaj mapy**, która umożliwia znalezienie:

- **ZAWODÓW BARDZO PODOBNYCH** – czyli takich, które mają zbieżny zakres zadań zawodowych, a do ich wykonywania wymagane / preferowane są podobne kwalifikacje;
- **ZAWODÓW POKREWNYCH** – podobnych, ale różniących się od siebie w znaczący sposób (pod względem zakresu zadań zawodowych lub wymaganych / preferowanych kwalifikacji).

Część ta zawiera:

- **informację o usytuowaniu** opisywanych zawodów **w klasyfikacjach** (krajowych i międzynarodowych)
- **pełną listę** opisywanych zawodów i specjalności
- **ogólne porównanie** opisywanych zawodów.

CZĘŚĆ DRUGA: SZCZEGÓŁOWE PORÓWNANIE

W części drugiej pojedyncze zawody i specjalności zostały zestawione w pary lub większe grupy, w ramach których możliwe było dokonanie szczegółowego porównania.

W tej części znaleźć można:

- **szczegółowe porównanie** typowych **zadań zawodowych**
- **opis kwalifikacji** wymaganych (lub preferowanych) w danym zawodzie
- **ścieżkę dostępu do** danego **zawodu w Polsce**, ze szczególnym uwzględnieniem obecnych ułatwień dla osób z Ukrainy objętych ochroną tymczasową.

WAŻNE

Porównując poszczególne polskie i ukraińskie zawody warto wziąć pod uwagę nie tylko zakres zadań zawodowych czy kwalifikacje formalne. Dla pełnego obrazu warto dodatkowo uwzględnić staż pracy i doświadczenie danej osoby, które w Ukrainie mogą się wiązać z uzyskaniem kolejnego stopnia rozwoju zawodowego. Stopnie te zwane są *kategoriami kwalifikacji*. Dopiero to pozwoli określić – w każdym indywidualnym przypadku – ścieżkę dostępu do danego zawodu lub wskazać możliwości podjęcia pracy w ramach zawodu lub zawodów pokrewnych.

Ścieżka dostępu do danego zawodu w Polsce **może się znacząco różnić w zależności od** tego czy jest to:

- **ZAWÓD REGULOWANY**, czyli zawód, którego nie można wykonywać bez spełnienia określonych warunków, opisanych w odrębnych przepisach
- zawód, w którym wyodrębniono określone kwalifikacje (tzw. *kwalifikacje w zawodzie* lub *kwalifikacje cząstkowe*). Pracodawcy mogą wymagać lub preferować osoby, które posiadają oficjalne potwierdzenie posiadania tych kwalifikacji
- inny zawód – zawód, w przypadku którego mowa być może w całości o *kwalifikacjach rynkowych*. Dostęp do niego zależy całkowicie od aktualnych wymagań na rynku pracy, czyli oczekiwań pracodawców.

Obywatel państwa trzeciego może uzyskać dostęp do danego zawodu w Polsce **poprzez**:

- **formalne uznanie dokumentu potwierdzającego posiadane kwalifikacje** – na drodze (a) uzyskania równoważności dokumentu na podstawie umów i porozumień międzynarodowych jeśli takie obowiązują lub (b) nostryfikację dyplomu
- **walidację kwalifikacji i umiejętności** – sprawdzenie, czy dana osoba posiada określone kwalifikacje, poprzez zdanie egzaminu lub przejście innej formy sprawdzenia.

	FORMALNE UZNANIE DOKUMENTU POTWIERDZAJĄCEGO KWALIFIKACJE	WALIDACJA KWALIFIKACJI I UMIEJĘTNOŚCI
OPIS PROCEDURY	<p>Uznanie równoważności dokumentu z polskim odpowiednikiem (jeśli są odpowiednie umowy międzynarodowe):</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza NAWA – na stronie NAWA można wypełnić formularz weryfikacyjny (Kwalifikator) • czas realizacji: 60 dni od daty wpłynięcia zgłoszenia. <p>Nostryfikacja dyplomu potwierdzającego wykształcenie wyższe (6–8 NQF).</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonują jej uczelnie wyższe • procedura jest odpłatna • ustawowy termin trwania procedury nostryfikacji: 90 dni od złożenia formalnie poprawnego wniosku. <p>Więcej informacji o procedurze: NAWA.</p> <p>Formalne uznanie świadectwa szkoły średniej lub pomaturalnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • w praktyce procedurę uznawania świadectw prowadzą Kuratoria Oświaty • obecnie nie ma jednak systemowego rozwiązania w zakresie uznawania świadectw szkolnictwa branżowego dla celów rynku pracy. 	<p>Walidacja może przebiegać w formie, między innymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzyskania kwalifikacji w systemie szkolnictwa formalnego • ukończenia kursów uzupełniających • złożenia egzaminu. <p>Więcej informacji: ZRK oraz CKE.</p>
ZAWÓD REGULOWANY	konieczna*	może okazać się konieczna
ZAWÓD O KWALIFIKACJACH CZĄSTKOWYCH	rekomendowana	rekomendowana
ZAWÓD O KWALIFIKACJACH CAŁKOWICIE RYNKOWYCH	niekonieczna	niekonieczna

***Wyjątki:**

- **tymczasowa ścieżka uproszczona** (rozwiązania w odniesieniu do niektórych zawodów wprowadzone w Ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583.);
- **(niektóre) świadectwa i dyplomy uzyskane w Ukrainie przed 20.06.2006 r.** są uznawane za równoważne z polskimi dokumentami.

KLUCZOWE POJĘCIA I SKRÓTY

Bakaławr (Бакалавр) – dyplom bakaławra uzyskuje się w Ukrainie po ukończeniu studiów I stopnia, które trwają 4 lata (180–240 ECTS). Stwierdzenie równoważności dyplomu Bakaławra z jego polskim odpowiednikiem jest możliwe w drodze nostryfikacji.

CKE (Centralna Komisja Egzaminacyjna) – instytucja, która m.in. udziela informacji o sposobie organizacji i przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie.

ESCO – wielojęzyczna klasyfikacja europejskich umiejętności, kompetencji, kwalifikacji i zawodów. Określa i kategoryzuje umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. ESCO jest inicjatywą DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego, wspieraną przez Europejskie Centrum Rozwoju Kształcenia Zawodowego (Cedefop). Obecnie ma też wersję ukraińskojęzyczną.

ERK/EQF (Europejska Rama Kwalifikacji) – narzędzie, które pomaga w komunikacji i porównywaniu systemów kwalifikacji w Europie. Osiem europejskich poziomów odniesienia opisano w kategoriach efektów uczenia się: wiedzy, umiejętności i kompetencji. Dzięki temu krajowe systemy kwalifikacji, krajowe ramy kwalifikacji (ang. NQF) i kwalifikacje w Europie odniesione są do poziomów ERK. Uczący się, absolwenci, organizatorzy kształcenia i szkolenia, pracodawcy mogą dzięki temu lepiej zrozumieć i porównywać kwalifikacje nadawane w różnych krajach i różnych systemach kształcenia i szkolenia (Punkt Koordynacyjny ds. Polskiej i Europejskiej Ramy Kwalifikacji).

Grupa zawodów – sformalizowane (tj. ujęte w międzynarodowych i krajowych klasyfikacjach) zestawienie zawodów.

ISCO – międzynarodowy standard klasyfikacji zawodów wprowadzony przez Międzynarodową Organizację Pracy. Obecnie obowiązuje standard ISCO–08. Ukraina odnosi swoją klasyfikację zawodów do poprzedniej jego wersji, czyli do ISCO–88.

Kwalifikacja – termin, który funkcjonuje zarówno w języku potocznym, jak i jest formalnie ujęty w polskich przepisach, na przykład, w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64). Nie ma jednak zgodności co do jego precyzyjnego znaczenia. W różnych aktach prawnych jest on różnie ujmowany, a niektóre ustawy odnoszą się do niego bez podawania jego zakresu. Słowem, definicja kwalifikacji wymaga jeszcze ujednoczenia w polskim prawodawstwie (Sławiński, 2017). Dla potrzeb tego projektu zdecydowano się przyjąć szerokie, bliskie potocznemu, rozumienie terminu kwalifikacja (zawodowa), tj. jako obejmujące wszelkie formalnie opisane wymagania konieczne lub preferowane do podjęcia pracy w danym zawodzie czy specjalności. W tym ujęciu może się więc termin ten odnosić zarówno (w pewnym

przynajmniej zakresie) do efektów kształcenia (wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych), jak i uprawnień zawodowych. Takie podejście jest determinowane koniecznością porównania w ramach projektu Techniczne wsparcie w celu ułatwienia integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich w Polsce, w tym osób uciekających z Ukrainy dwóch dalece odmiennych systemów: polskiego i ukraińskiego, w tym ostatnim przypadku, systemu, który przechodzi obecnie istotne przekształcenia. Szczegółowe uzasadnienie takiego ujęcia terminu kwalifikacja zawiera raport podsumowujący projekt. Warto jednak tu podkreślić, że tam gdzie przywołujemy w naszej analizie porównawczej takie terminy jak: kwalifikacje uregulowane lub rynkowe, pełne, częściowe czy kwalifikacje w zawodzie, mają one znaczenie określone w polskich przepisach i są użyte w odniesieniu do polskiego systemu opisu zawodów i kwalifikacji.

Kwalifikacje częściowe – wszystkie kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, które nie są kwalifikacjami pełnymi. Mogą być one tworzone zarówno w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego, jak i poza nimi. W ich przypadku zakres wymaganych efektów uczenia się jest z zasady węższy niż w przypadku kwalifikacji pełnych. Na ogół wymagania te są związane z wyraźnie określonym rodzajem działalności. Do kwalifikacji częściowych nadawanych w systemie oświaty zalicza się m.in. **kwalifikacje w zawodzie** (potwierdzone świadectwem) (Sławiński, 2017).

Kwalifikacje pełne – kwalifikacje, które są nadawane wyłącznie w ramach systemu oświaty po ukończeniu określonych etapów kształcenia oraz w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki po ukończeniu kształcenia specjalistycznego, studiów pierwszego stopnia, studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich oraz po uzyskaniu stopnia doktora w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2016 poz. 64).

Kwalifikacje rynkowe – kwalifikacje nieuregulowane przepisami prawa, których nadawanie odbywa się na zasadzie swobody działalności gospodarczej (Dz.U. 2016 poz. 64).

Kwalifikacje uregulowane – kwalifikacje ustanowione odrębnymi przepisami, których nadawanie odbywa się na zasadach określonych w tych przepisach, z wyłączeniem kwalifikacji nadawanych w systemie oświaty oraz systemie szkolnictwa wyższego i nauki (Dz.U. 2016 poz. 64).

Kwalifikacje w zawodzie – wyodrębniony w danym zawodzie zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji. Uwaga: należy odróżniać kwalifikację w zawodzie od kwalifikacji zawodowych (potwierdzanych odpowiednim dyplomem). Do uzyskania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe – w zależności od zawodu – może być wymagane uzyskanie jednej lub kilku kwalifikacji w zawodzie. Ta sama kwalifikacja w zawodzie może być wymagana w kilku różnych zawodach (Sławiński, 2017).

Młodszy bakaławr – dyplom młodszego bakaławra uzyskuje się w Ukrainie po ukończeniu studiów w krótkim cyklu, które trwają 2 lata (120 ECTS). Dyplom ten nie ma odpowiednika w polskim systemie szkolnictwa wyższego. W Ukrainie średnie szkoły zawodowe zostały włączone do systemu szkolnictwa wyższego i w związku z tym wydawane przez nie dyplomy Młodszego bakaławra są tam uważane za dokumenty poświadczające ukończenie edukacji na poziomie wyższym. Z tego też powodu nie mogą być one traktowane w Polsce jako świadectwa szkolne uzyskane

za granicą, o których mowa w art. 93 ustawy o systemie oświaty. W polskich szkołach wyższych nie prowadzi się tego typu kształcenia, więc nie ma możliwości stwierdzenia równoważności dyplomów Młodszeo bakaławra lub Młodszeo specjalisty z dyplomami wydawanymi przez polskie uczelnie w drodze nostryfikacji (ENIC–NARIC Polska, 2023).

Młodszy specjalista (Молодший спеціаліст) – przed reformą systemu edukacji z 2014 r. kształcenie na studiach krótkich obejmowało 3–4 lata na podbudowie 9–letniej szkoły albo 2–3 lata na bazie 11–letniej pełnej szkoły średniej i kończyło się w Ukrainie dyplomem Młodszeo specjalisty. Ostatni nabór na studia prowadzące do jego uzyskania nastąpił w 2019 r. Obecnie dyplom Młodszeo specjalisty potwierdza ten sam poziom wykształcenia co dyplom Młodszeo bakaławra. Żaden z nich nie ma odpowiednika w polskim systemie szkolnictwa wyższego. W Ukrainie średnie szkoły zawodowe zostały włączone do systemu szkolnictwa wyższego i w związku z tym wydawane przez nie dyplomy Młodszeo specjalisty lub Młodszeo bakaławra są tam uważane za dokumenty poświadczające ukończenie edukacji na poziomie wyższym; dlatego nie mogą być one traktowane w Polsce jako świadectwa szkolne uzyskane za granicą, o których mowa w art. 93 ustawy o systemie oświaty. W polskich szkołach wyższych nie prowadzi się tego typu kształcenia, więc nie ma możliwości stwierdzenia równoważności dyplomów Młodszeo bakaławra lub Młodszeo specjalisty z dyplomami wydawanymi przez polskie uczelnie w drodze nostryfikacji (ENIC–NARIC Polska, 2023).

Nostryfikacja – procedura prowadząca do ustalenia polskiego odpowiednika zagranicznego dyplomu. Nostryfikacji podlega dyplom ukończenia studiów za granicą, który nie może być uznany za równoważny odpowiedniemu polskiemu dyplomowi i tytułowi zawodowemu na podstawie umowy międzynarodowej określającej równoważność (NAWA).

PRK (Polska Rama Kwalifikacji) – krajowa NQF (National Qualification Framework). Składa się na nią opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji (...) sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach (Dz.U. 2016 poz. 64).

Specjalista (Спеціаліст) – przed wprowadzeniem reformy systemu edukacji w 2014 r., dyplom specjalisty był wydawany w Ukrainie po ukończeniu studiów jednolitych oraz niektórych kierunków studiów II stopnia, Ostatni nabór na kształcenie prowadzące do jego uzyskania nastąpił w 2016 r. Obecnie tytuł ten jest w Ukrainie uznawany za równoważny z tytułem magistra. W Polsce zarówno dyplom magistra jak i specjalisty wydany w Ukrainie przed dniem 20 czerwca 2006 r jest uważany za równoważny z polskim odpowiednikiem na podstawie umów międzynarodowych. W przypadku dokumentów wydanych później konieczna jest ich nostryfikacja (ENIC–NARIC Polska, 2023).

Specjalność – wynik podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część zadań o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy), wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki (DRP MRiPS, 2023).

Ukraińska Rama Kwalifikacji – krajowa NQF (National Qualification Framework) – została wprowadzona w 2011 r. W 2020 r. jej poziomy zostały dostosowane do ERK/EQF (Europejskiej

Ramy Kwalifikacji), choć nadal istnieją między nimi różnice (European Training Foundation, 2023). Odniesienia do ERK/EQF jakie pojawiają się w tej analizie mają więc czasem charakter orientacyjny.

Uprawnienie zawodowe – podstawowy element prawa podmiotowego, który wiąże się z faktem posiadania określonego zawodu. W praktyce wyróżnienie uprawnień zawodowych następuje w przypadku występowania zawodów regulowanych, czyli tam, gdzie stawiane są warunki przystąpienia do zawodu (Hasła LEX, na: profinfo.pl).

Walidacja – sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64).

Zawód – zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki (DRP MRiPS, 2023).

Zadanie zawodowe – wycinek / etap pracy wynikający z pełnionych funkcji i obowiązków, na który składają się określone czynności zmierzające do osiągnięcia celu (Gruza & Hordyjewicz, 2014).

Zbiór zawodów – w kontekście tej analizy rozumiany jest jako pojęcie szersze niż grupa zawodów. Ze względu na różnice występujące pomiędzy międzynarodowymi (w tym unijnymi) klasyfikacjami a klasyfikacją polską czy ukraińską, konieczne stało się znalezienie pojęcia szerszego, tak aby możliwe było dokładne zmapowanie, jakie zawody występują w danym obszarze tematycznym oraz w pełni oddać występujące pomiędzy nimi podobieństwa i różnice.

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – rejestr publiczny (...) ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz.U. 2016 poz. 64).

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZBIORU

1.1. Nazwy i kody grup zawodów opisanych w zbiorze

Zbiór zawodów *Nauczyciele szkół specjalnych* zawiera wybrane zawody usytuowane w następujących grupach (według krajowych i międzynarodowych klasyfikacji):

POLSKA KLASYFIKACJA ZAWODÓW I SPECJALNOŚCI NA POTRZEBY RYNKU PRACY – WG STANU NA DZIEŃ 1 STYCZNIA 2023	ISCO–08	ESCO	WEDŁUG OBECNEJ KLASYFIKACJI UKRAIŃSKIEJ (OPARTEJ CZĘŚCIOWO NA ISCO–88)
2352 Nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych	2352 Special Needs Teachers	2352 Special Needs Teachers	2340 Вчителі закладів спеціальної освіти (Nauczyciele szkół specjalnych)
2359 Specjaliści nauczania i wychowania gdzie indziej niesklasyfikowani	2359 Teaching professionals not elsewhere classified	2359 Teaching professionals not elsewhere classified	Brak bezpośredniego odpowiednika.
5312 Asystenci nauczycieli	5312 Teachers' Aides	5312 Teachers' Aides	Brak bezpośredniego odpowiednika.

Broszura nie opisuje wszystkich zawodów, które znajdują się w wyżej wymienionych grupach klasyfikacyjnych, a jedynie te wybrane. Wynika to z metodologii przyjętej dla tej analizy porównawczej. Jej punktem wyjścia były zawody deficytowe na polskim rynku pracy, dla których poszukiwano zawodów bardzo podobnych lub pokrewnych w Ukrainie. Ostatecznie analiza objęła te z nich, dla których istnieją formalne opisy lub standardy zawodowe. Szczegółowe uzasadnienie takiego podejścia zawiera raport podsumowujący komponent *Rynek pracy* w projekcie *Wsparcie techniczne w celu ułatwienia integracji społecznej i zawodowej obywateli państw trzecich w Polsce, w tym osób uciekających z Ukrainy*.

1.2. Nazwy i kody poszczególnych zawodów w zbiorze

PL	UA
<ul style="list-style-type: none"> • Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo (235204) • Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (oligofrenopedagog) (235205) • Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) (235201) • Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflopedagog) (235203) • Asystent nauczyciela w szkole (531204) • Nauczyciel logopeda (235906) • Pedagog specjalny (235919) 	<ul style="list-style-type: none"> • Вчитель-дефектолог WYMOWA <i>Wczytel – defektołoh</i> TŁUMACZENIE Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami • Асистент вчителя – дефектолога WYMOWA <i>Asystemt wczytela – defektołoha</i> TŁUMACZENIE Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami • Вчитель-логопед WYMOWA <i>Wczytel – łohoped</i> TŁUMACZENIE Nauczyciel logopeda • Асистент вчителя-логопеда WYMOWA <i>Asystemt wczytela – łohopeda</i> TŁUMACZENIE Asystent nauczyciela logopedy • Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю WYMOWA <i>Wychowatel socialnyj po roboti z dit'my z inwalidnistiu</i> TŁUMACZENIE Pedagog społeczny pracujący z dziećmi niepełnosprawnymi

1.3. Mapa zbioru

Zbiór *Nauczyciele szkół specjalnych* zawiera porównanie polskich i ukraińskich zawodów odnoszących się do opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami oraz ich nauczania. Podstawowa różnica pomiędzy polskimi, a ukraińskimi zawodami w tym zakresie jest taka, że w Polsce wyodrębniły się zawody wyspecjalizowane ze względu na rodzaj niepełnosprawności; natomiast – przynajmniej w świetle oficjalnych dokumentów – w Ukrainie występuje w tym względzie mniejsza specjalizacja. Na przykład, (UA) Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami ma obowiązki zawodowe obejmujące zakres co najmniej 4 zawodów w Polsce, tj. (PL) Nauczyciela przewlekle chorych oraz niepełnosprawnych ruchowo, jak również (PL) Oligofrenopedagoga, (PL) Surdopedagoga oraz (PL) Tyflopedagoga.

W Polsce szczegółowe wymagania w odniesieniu do różnych specjalności nauczycielskich w szkołach specjalnych reguluje [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli](#), Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm. Nie ma ono odpowiednika w Ukrainie.

Zawiera ono ważną klasyfikację zawodów nauczycielskich w szkołach specjalnych i przypisuje im następujące wymagania:

NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM LUB GŁĘBOKIM ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI	NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z POZOSTAŁYMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie studiów nadających kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnością intelektualną lub posiadających kwalifikacje do pracy w danym typie szkoły • i dodatkowo kwalifikacje w zakresie niepełnosprawności intelektualnej. 	<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) • i dodatkowo kwalifikacje z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów (oligofrenopedagogika, surdopedagogika, tyflopedagogika, uczniowie przewlekle chorzy i niepełnosprawni ruchowo).

Z powyższej zarysowanych powodów zbiór ten zawiera odniesienia do większej ilości zawodów polskich niż ukraińskich. Dzięki temu daje on szeroki obraz działalności zawodowej w Polsce w zakresie opieki nad dziećmi z niepełnosprawnościami i ich nauczania, a tym samym umożliwia orientację nie tylko w dostępie do poszczególnych zawodów ale i możliwościach rozwoju zawodowego w Polsce obywateli państw trzecich, w tym Ukrainy.

Dodatkowo, warto zaznaczyć, że zawody nauczycielskie w Polsce są zawodami regulowanymi co stanowić może jedną z głównych barier w dostępie do nich przez cudzoziemców, którzy zdobyli swoje kwalifikacje zawodowe poza UE. Co więcej, istniejące przepisy stanowią, że w szkołach mogą być zatrudniani nauczyciele, którzy nie są obywatelami polskimi dopiero wtedy, gdy jest taka organizacyjna potrzeba; priorytetowo cudzoziemcy mają być dopuszczani do stanowisk nauczycieli języków obcych (Dz.U. 1992 nr 85 poz. 432).

Niższy próg wejścia istnieje w dostępie do zawodu (PL) Asystenta nauczyciela, który został szczegółowo opisany w zbiorze.

2. ANALIZA PORÓWNAWCZA POSZCZEGÓLNYCH ZAWODÓW W ZBIORZE

2.1. (PL) Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo • (PL) Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog) • (UA) Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami (Вчитель-дефектолог)

2.1.1. Dane identyfikacyjne zawodu

PL		UA
Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo (235204)	Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog) (235205)	Вчитель-дефектолог WYMOWA <i>Wczytel – defektoloh</i> TŁUMACZENIE Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami

2.1.2. Podobieństwa i różnice

(PL) Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo oraz (PL) Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog) to:

ZAWODY POKREWNE

do zawodu (UA) Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami.

Zawód ukraiński i zawody polskie różnią się w tym przypadku zakresem przypisanych im czynności zawodowych. W Ukrainie, przynajmniej według oficjalnych dokumentów, nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami może zajmować się zarówno osobami, którymi opiekuje się w Polsce oligofrenopedagog, jak i nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo. Innymi słowy, w obszarze opieki i nauczania osób z niepełnosprawnościami w Polsce wyróżniła się już daleko idąca specjalizacja – w zależności od tego czy chodzi o pracę z osobami z niepełnosprawnością ruchową czy intelektualną.

WAŻNE

W Polsce szczegółowe wymagania w odniesieniu do różnych specjalności nauczycielskich w szkołach specjalnych reguluje [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli](#), Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm. Nie ma ono odpowiednika w Ukrainie. Zawiera ono ważną klasyfikację zawodów nauczycielskich w szkołach specjalnych i przypisuje im następujące wymagania:

NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM LUB GŁĘBOKIM ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI	NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z POZOSTAŁYMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> ukończenie studiów nadających kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnością intelektualną lub posiadających kwalifikacje do pracy w danym typie szkoły i dodatkowo kwalifikacje w zakresie niepełnosprawności intelektualnej. 	<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) i dodatkowo kwalifikacje z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów (oligofrenopedagogika, surdopedagogika, tyflopädagogika, uczniowie przewlekle chorzy i niepełnosprawni ruchowo).

2.1.3. Opis czynności zawodowych

(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDAGOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>Synteza: prowadzi zajęcia terapeutyczno-dydaktyczno-wychowawcze w placówkach leczniczych (szpitalach, klinikach, sanatoriach, prewentoriach i oddziałach terapeutycznych) oraz szkołach i ośrodkach szkolno-wychowawczych dla dzieci chorych z uszkodzonym narządem ruchu i z mikro-uszkodzeniami centralnego układu nerwowego.</p>	<p>Synteza: prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze z dziećmi i młodzieżą upośledzoną umysłowo w różnym stopniu w: przedszkolach specjalnych, szkołach podstawowych specjalnych, specjalnych szkołach przysposabiających do pracy, szkołach zawodowych specjalnych, specjalnych ośrodkach</p>	<p>Synteza: brak oficjalnej syntezy.</p>

(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDAGOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
	szkolno-wychowawczych; przygotowuje uczniów upośledzonych umysłowo, w miarę ich możliwości, do pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa.	

ZADANIA ZAWODOWE		
(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDAGOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia terapeutyczno-wychowawcze na wszystkich poziomach rozwoju dziecka (3–6 lat, 7–15 lat, 16–20 lat), mające na celu: wspomaganie procesu leczenia i procesu adaptacji ucznia do nowego środowiska, a także jego readaptacji po powrocie do domu i macierzystej szkoły, zapobiega ujemnym skutkom sytuacji zdrowotnej ucznia, koryguje wszelkie nieprawidłowości rozwojowe, kompensuje defekty fizyczne i psychiczne, kształtuje prawidłowy obraz choroby (niepełnosprawności) i własnej osoby w różnorodnych formach indywidualnych i zbiorowych np.: (terapii zajęciowej, terapii zabawą, muzykoterapii, ergoterapii, arteterapii, biblioterapii, treningu relaksacyjnego, terapii podtrzymujące) 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze, dostosowane do możliwości psychofizycznych każdego ucznia, w ramach przewidzianych programem nauczania przedmiotów ogólnokształcących, teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu • prowadzi zajęcia rewalidacji indywidualnej, takie jak: gimnastyka korekcyjna, usuwanie wad wymowy, usprawnianie i doskonalenie technik szkolnych ucznia • planuje proces dydaktyczno-wychowawczy w ramach nauczania przedmiotu lub prowadzonych innych zajęć • planuje i przygotowuje pomoce dydaktyczne dla każdego ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> • planuje i prowadzi pracę edukacyjną, wychowawczą, korekcyjno-rozwojową, rehabilitacyjną z dziećmi niepełnosprawnymi fizycznie lub umysłowo • zapewnia dzieciom warunki do opanowania odpowiednich programów edukacyjnych, korekcyjnych i rozwojowych, biorąc pod uwagę zaburzenia, wiek i indywidualne cechy dzieci • promuje ich rehabilitację społeczną i adaptację oraz poradnictwo zawodowe • bada i rejestruje dynamikę rozwoju dzieci • opracowuje optymalną strategię pedagogiczną, określa obszary edukacji, wychowania, rehabilitacji i adaptacji społecznej każdego dziecka

(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDAOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z personelem medycznym i wspomagającym (lekarzem, pielęgniarką, terapeutą, rehabilitantem, psychologiem, asystentem socjalnym, kinezoterapeutą, salową itp.) • prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w ramach przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych na wszystkich poziomach kształcenia (przedszkole, szkoła podstawowa, szkoła ponadpodstawowa ogólnokształcąca i zawodowa oraz pomaturalna), w celu umożliwienia choremu i niepełnosprawnemu dziecku wszechstronnego rozwoju, na miarę indywidualnych możliwości i przygotowania go do aktywnego życia w społeczeństwie • planuje proces terapeutyczno-dydaktyczno-wychowawczy w ramach prowadzonych zajęć (np. zajęć przedszkolnych, lekcji, zajęć terapeutyczno-wychowawczych), opracowuje indywidualne minima programowe, rozkłady materiału, okresowe plany pracy dydaktyczno-wychowawczej, konspekty) • opracowuje specyficzne pomoce dydaktyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze w środowisku naturalnym, na licznych wycieczkach do miejsc użyteczności publicznej (punkty usługowe, sklepy, instytucje, teatry, muzea, kina itp.) • wdraża uczniów do samodzielności możliwej do osiągnięcia (przy głębszych upośledzeniach – do samodzielnego życia w społeczeństwie), rozwija ich zainteresowania, kształtuje pożądane postawy • ściśle współpracuje z rodziną dziecka, wspomaga ją swoją wiedzą (pedagogizacja), pomaga w organizowaniu „grup wzajemnego wspierania” • stosuje wobec uczniów różne formy opieki i podejmuje działania na rzecz poprawy warunków materialnych i wychowawczych • opracowuje różnorodne narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów, analizuje wyniki nauczania • ciągle doskonali własny warsztat pracy, podwyższa kwalifikacje na studiach podyplomowych oraz na kursach aktualizujących wiedzę merytoryczną. 	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera skuteczne formy, metody, narzędzia, techniki do procesu edukacyjnego, korekcyjnego i resocjalizacyjnego • wykazuje szacunek dla zasad uniwersalnej moralności, rodziców, kobiet, wartości kulturowych, narodowych, duchowych i historycznych Ukrainy, oraz do środowiska • przygotowuje uczniów do życia w duchu wzajemnego zrozumienia, pokoju, harmonii między wszystkimi narodami i przestrzega etyki pedagogicznej • wymaga od wychowanków przestrzegania statutu (regulaminu) i wewnętrznych przepisów placówki • kontroluje zapewnienie zdrowych i bezpiecznych warunków edukacji, wychowania, rehabilitacji i pracy • utrzymuje kontakty z rodzicami i innymi specjalistami, udziela im porad pedagogicznych w zakresie edukacji, rozwoju fizycznego i psychicznego ich dzieci • systematycznie podnosi poziom swoich kwalifikacji zawodowych, umiejętności pedagogicznych i ogólnych kompetencji kulturowych.

(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDEGOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>do pracy w zespołach wieloklasowych wielopoziomowych oraz do nauczania indywidualnego (np. indywidualne fiszki, karty pracy, indywidualne zestawy pomocy), gromadzi zbiór pomocy dydaktycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • opracowuje narzędzia pomiaru efektów pracy ucznia i analizuje wyniki nauczania, ocenia uczniów • podnosi kwalifikacje przez uczestniczenie w różnych formach doskonalenia i samokształcenia • utrzymuje kontakty z rodzicami i szkołami macierzystymi wychowanków. 		

2.1.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

(PL) NAUCZYCIEL PRZEWLEKLE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH RUCHOWO	(PL) NAUCZYCIEL OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ (OLIGOFRENOPEDEGOG)	(UA) NAUCZYCIEL DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 7
<p>Posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu, danym typie szkoły lub rodzaju placówki.</p> <p>Więcej: art. 3 i 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia</p>	<p>Ukończenie studiów wyższych lub zakładu kształcenia nauczycieli, w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną, na poziomie wymaganym do zajmowania</p>	<p>Ukończenie pełnych studiów wyższych na odpowiednim kierunku (magister).</p> <p>Brak wymagań dotyczących doświadczenia zawodowego.</p>

POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 7
<p>1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p> <p>(ORAZ)</p> <p>Ukończenie studiów wyższych, zakładu kształcenia nauczycieli, studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.</p>	<p>stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki.</p> <p>Więcej: art. 3 i 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p> <p>(LUB)</p> <p>Posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki Więcej: art.3 i 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p> <p>(ORAZ)</p> <p>Ukończenie studiów podyplomowych, zakładu kształcenia nauczycieli lub kursu kwalifikacyjnego w zakresie nadającym kwalifikacje do pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnością intelektualną.</p>	
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE		
<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra • dyplom licencjata • dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli • dyplom studiów podyplomowych • świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra • dyplom licencjata • dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli • dyplom studiów podyplomowych • świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra.

DODATKOWE INFORMACJE

WAŻNE		
<p>NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM LUB GŁĘBOKIM ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI</p>	<p>NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z POZOSTAŁYMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI</p>	<p>Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami może doskonalić się zawodowo. W wyniku procedury atestacji, która odbywa się w określonym przez przepisy czasie może on uzyskać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>II kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o II kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w zawodzie – co najmniej 3 lata. • <i>I kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o I kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie – co najmniej 5 lat. • <i>Wyższą kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o wyższej kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie – co najmniej 10 lat. • Nie ma formalnego wymogu posiadania zaświadczenia o niekaralności. Zaświadczenie takie można jednak uzyskać w lokalnych przedstawicielstwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, a od niedawna – w mobilnej aplikacji usług administracji publicznej Diia (https://diia.gov.ua/services/vityag-pro-nesudimist).
<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie studiów nadających kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną lub posiadających kwalifikacje do pracy w danym typie szkoły • i dodatkowo kwalifikacje w zakresie niepełnosprawności intelektualnej. 	<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) • i dodatkowo kwalifikacje z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów (oligofrenopedagogika, surdopedagogika, tyflopädagogika, uczniowie przewlekle chorzy i niepełnosprawni ruchowo). 	
<p>Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo oraz Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog) musi spełniać warunek niekaralności potwierdzony zaświadczeniem z Krajowego Rejestru Karnego i nie może przeciwko niemu toczyć się postępowanie karne.</p> <p>Za zakład kształcenia nauczycieli uważa się: kolegium nauczycielskie, nauczycielskie kolegium języków obcych, studium nauczycielskie, studium wychowania przedszkolnego, studium nauczania początkowego lub pedagogiczne studium techniczne.</p> <p>Źródło: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p>		

2.1.5. Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Nauczyciel przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo oraz (PL) Nauczyciel osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagog)

Zawód nauczyciela, w tym przypadku (PL) Nauczyciela przewlekle chorych i niepełnosprawnych ruchowo oraz (PL) Nauczyciela osób z niepełnosprawnością intelektualną (Oligofrenopedagoga) jest w Polsce zawodem regulowanym, tzn. przed podjęciem pracy w tym zawodzie konieczne jest spełnienie określonych prawem warunków, tj.:

- warunków opisanych w pkt. 2.1.4.
- warunku niekaralności.

Dodatkowo, w szkołach mogą być zatrudniani nauczyciele nie będący obywatelami polskimi wtedy, gdy taka potrzeba wynika z organizacji nauczania w szkole, przede wszystkim jednak na stanowiskach nauczycieli języków obcych.

Źródło: [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli nie będących obywatelami polskimi](#), Dz.U. 1992 nr 85 poz. 432.

WAŻNE

Decyzje w zakresie zatrudnienia danej osoby na stanowisku nauczyciela podejmuje dyrektor szkoły lub placówki.

ŚCIEŻKA STANDARDOWA

Konieczne jest uznanie wymaganego dyplomu ukończenia studiów na odpowiednim kierunku:

- poprzez nostryfikację; Więcej informacji o procedurze: [NAWA](#).
- poprzez uznanie go za równoważny z polskim dyplomem ukończenia studiów wyższych magisterskich; w przypadku Ukrainy za takie uznawane są dyplomy uzyskane do 20.06.2006 r. Więcej informacji: [NAWA](#).

Konieczne może się także okazać potwierdzenie przygotowania pedagogicznego lub jego uzupełnienie na kursie kwalifikacyjnym.

Podstawa prawna: art. 38 i art. 39 [ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa](#), Dz.U. 2022 poz. 583.

ŚCIEŻKA UPROSZCZONA

Dyrektor placówki może w uzasadnionych przypadkach zatrudnić osobę niespełniającą wymagań, ale posiadającą w ocenie dyrektora szkoły odpowiednie przygotowanie do prowadzenia zajęć.

Dyrektor szkoły może uznać przygotowanie za właściwe nawet w przypadku braku nostryfikacji dyplomu.

Podstawa prawna: art. 15 [ustawy – Prawo oświatowe](#), Dz.U. 2017 poz. 59.

ŚCIEŻKA TYMCZASOWA

W latach szkolnych 2021/2022–2023/2024 na stanowisku pomocy nauczyciela (jako asystent nauczyciela) może być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.

Nie ma wymogu oficjalnego potwierdzania znajomości języka polskiego.

Podstawa prawna: art. 57 [ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa](#), Dz.U. 2022 poz. 583.

2.2. (PL) Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) • (PL) Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflop pedagog)

2.2.1. Dane identyfikacyjne zawodu

PL	UA
Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) (235201)	Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflop pedagog) (235203)

2.2.2. Podobieństwa i różnice

(PL) Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) i (PL) Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflop pedagog) to:

ZAWODY POKREWNE

do zawodu (UA) Nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami.

Zawód ukraiński i zawody polskie różnią się w tym przypadku zakresem przypisanych im czynności zawodowych. Oba polskie zawody charakteryzuje wyspecjalizowany zakres zadań zawodowych. W Ukrainie, przynajmniej według oficjalnych dokumentów, nauczyciel dzieci z niepełnosprawnościami może zajmować się zarówno osobami, którymi opiekuje się w Polsce Surdopedagog czy Tyflop pedagog oraz, jak wspomniano w 2.1.2. Oligofrenopedagog, jak i Nauczyciel przewlekłe chorych i niepełnosprawnych ruchowo.

WAŻNE

W Polsce szczegółowe wymagania w odniesieniu do różnych specjalności nauczycielskich w szkołach specjalnych reguluje [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli](#), Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm. Nie ma ono odpowiednika w Ukrainie. Zawiera ono ważną klasyfikację zawodów nauczycielskich w szkołach specjalnych i przypisuje im następujące wymagania:

NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM LUB GŁĘBOKIM ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI	NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z POZOSTAŁYMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie studiów nadających kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnością intelektualną lub posiadających kwalifikacje do pracy w danym typie szkoły • i dodatkowo kwalifikacje w zakresie niepełnosprawności intelektualnej. 	<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) • i dodatkowo kwalifikacje z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów (oligofrenopedagogika, surdopedagogika, tyflopedagogika, uczniowie przewlekle chorzy i niepełnosprawni ruchowo).

2.2.3. Opis czynności zawodowych

(PL) NAUCZYCIEL NIESŁYSZĄCYCH I SŁABOSŁYSZĄCYCH (SURDOPEDAGOG)	(PL) NAUCZYCIEL NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH (TYFLOPEDAGOG)
<p>Synteza: prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze z dziećmi i młodzieżą głuchą w: przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i ośrodkach szkolno-wychowawczych dla głuchych, przy wykorzystaniu aparatury słuchowej, języka migowego, alfabetu palcowego oraz mowy dźwiękowej, w celu opanowania przez uczniów wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania; przygotowuje uczniów głuchych do pełnego uczestnictwa w życiu wśród ludzi słyszących.</p>	<p>Synteza: prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze z dziećmi i młodzieżą niewidomą i niedowidzącą w: przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych, ośrodkach szkolno-wychowawczych, przygotowując tych uczniów i wychowanków do pełnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa, w tym do wykonywania odpowiedniego zawodu.</p>

ZADANIA ZAWODOWE	
(PL) NAUCZYCIEL NIESŁYSZĄCYCH I SŁABOSŁYSZĄCYCH (SURDOPEDAGOG)	(PL) NAUCZYCIEL NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH (TYFLOPEDAGOG)
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze w ramach przewidzianych programem nauczania przedmiotów ogólnokształcących, takich jak: język polski, 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze, dostosowane do możliwości psychofizycznych każdego ucznia • naucza dzieci sprawnego poruszania się w przestrzeni

**(PL) NAUCZYCIEL NIESŁYSZĄCYCH
I SŁABOSŁYSZĄCYCH (SURDOPEDAGOG)**

- plastyka, historia, geografia, biologia z higieną, matematyka, fizyka itp.
- prowadzi różnego rodzaju rewalidacje indywidualne, takie jak: zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia korekcyjne zmierzające do usuwania wad i zaburzeń mowy i jej doskonalenia, a także zajęcia mające na celu usuwanie wad postawy i doskonalenie sprawności fizycznej
 - planuje proces dydaktyczno-wychowawczy w ramach nauczanego przedmiotu (opracowuje rozkładu materiału, dostosowuje treści do możliwości uczniów), opracowuje konspekty
 - planuje i przygotowuje pomoce dydaktyczne (ilustracje, plansze, modele, etykiety, filmy, kasety video itp.), niezbędne do realizacji treści kształcenia w danym przedmiocie
 - opracowuje narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów
 - diagnozuje osiągnięcia szkolne uczniów i umiejętnie zapobiega występowaniu niepowodzeń
 - tworzy warunki do udziału uczniów w różnych formach aktywności społeczno-kulturalnej i samorządności
 - wdraża uczniów do samodzielnej pracy, rozwija ich zainteresowania, kształtuje pożądane postawy, wyzwala aktywność uczniów głuchych w pracach społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych
 - wypełnia obowiązki wychowawcy klasy, troszczy się o ogólny poziom wychowywanej klasy, rozwój mowy, uspołecznienie, dyscyplinę, czytelność uczniów oraz działalność organizacji uczniowskich
 - stosuje wobec uczniów różne formy opieki i podejmuje działania na rzecz poprawy warunków materialnych i wychowawczych dzieci głuchych

**(PL) NAUCZYCIEL NIEWIDOMYCH
I SŁABOWIDZĄCYCH (TYFLOPEDAGOG)**

- maksymalnie usprawnia funkcje innych zmysłów
- dostarcza uczniom materiałów nagrywanych na taśmie w szybszym niż zwykle tempie („mowa skondensowana”), w celu umożliwienia im szybszego odbierania danych słuchowych
- przekształca bodźce wzrokowe w postać dostępną dla niewidomego dziecka, tj. zastępowanie ich bodźcami słuchowymi lub dotykowo-kinestetycznymi, przy użyciu najbardziej przydatnych i efektywnych środków, takich jak: pismo Braillea, „książki mówione”, wypukłe mapy, magnetofony itp.
- uzyskuje porady u lekarza specjalisty w dziedzinie wad wzroku, celem określenia ewentualnych ograniczeń czynności fizycznych u dzieci
- zapewnia każdemu dziecku jak najwięcej sposobności do znajdowania najbardziej odpowiednich warunków nauki, takich jak: oświetlenie, kąt patrzenia, wielkość czcionki itp.
- bezpośrednio kształci funkcje wzrokowe, mające na celu podwyższenie poziomu funkcjonowania wzroku na lekcjach ukierunkowanych na wytworzenie maksymalnej sprawności w skupieniu uwagi na przekazywaniu i interpretacji spostrzeżeń wzrokowych, aż do ćwiczenia wzroku w przypadku dzieci z resztkami widzenia
- stosuje takie metody pracy dydaktyczno-wychowawczej, które uwzględniają indywidualną pracę z każdym dzieckiem, ze względu na zróżnicowane możliwości wzrokowe, różny stopień ich zdolności intelektualnych, stan zdrowia i sprawności ogólnej, cechy charakterologiczne, które są spowodowane poczuciem niepełnosprawności
- prowadzi zajęcia z rewalidacji indywidualnej.

(PL) NAUCZYCIEL NIESŁYSZĄCYCH I SŁABOSŁYSZĄCYCH (SURDOPEDAGOG)	(PL) NAUCZYCIEL NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH (TYFLOPEDAGOG)
<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z rodzicami uczniów głuchych i pozyskuje ich do współdziałania na rzecz klasy i szkoły organizuje w sposób racjonalny czas wolny uczniom głuchym podejmuje działania zmierzające do właściwej orientacji szkolnej i zawodowej uczniów doskonali kwalifikacje poprzez uczestniczenie w różnych formach doskonalenia i samokształcenia. 	

2.2.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

(PL) NAUCZYCIEL NIESŁYSZĄCYCH I SŁABOSŁYSZĄCYCH (SURDOPEDAGOG)	(PL) NAUCZYCIEL NIEWIDOMYCH I SŁABOWIDZĄCYCH (TYFLOPEDAGOG)
POZIOM NQF 7 LUB 6	POZIOM NQF
<p>Posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu, danym typie szkoły lub rodzaju placówki Więcej: art. 3 i 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p> <p>(ORAZ)</p> <p>Ukończenie studiów wyższych, zakładu kształcenia nauczycieli, studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego, w zakresie surdopedagogiki.</p>	<p>Posiadanie kwalifikacji wymaganych do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu, danym typie szkoły lub rodzaju placówki Więcej: art. 3 i 4 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p> <p>(ORAZ)</p> <p>Ukończenie studiów wyższych, zakładu kształcenia nauczycieli, studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego, w zakresie tyflopédagogiki.</p>
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE	
<ul style="list-style-type: none"> dyplom magistra dyplom licencjata dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli dyplom studiów podyplomowych świadczenie ukończenia kursu kwalifikacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> dyplom magistra dyplom licencjata dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli dyplom studiów podyplomowych świadczenie ukończenia kursu kwalifikacyjnego.

DODATKOWE INFORMACJE	
WAŻNE	
NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ, W STOPNIU UMIARKOWANYM, ZNACZNYM LUB GŁĘBOKIM ORAZ Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI SPRZĘŻONYMI	NAUCZYCIELE UCZNIÓW Z POZOSTAŁYMI NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ukończenie studiów nadających kwalifikacje w zakresie pracy z uczniami z niepełnością intelektualną lub posiadających kwalifikacje do pracy w danym typie szkoły • i dodatkowo kwalifikacje w zakresie niepełnosprawności intelektualnej. 	<p>Wymagane są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu (prowadzenia zajęć) • i dodatkowo kwalifikacje z pedagogiki specjalnej w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów (oligofrenopedagogika, surdopedagogika, tyflopädagogika, uczniowie przewlekle chorzy i niepełnosprawni ruchowo).
<p>Zarówno Surdopedagog jak i Tyflopädagog musi spełniać warunek niekaralności potwierdzony zaświadczeniem z Krajowego Rejestru Karnego i nie może przeciwko niemu toczyć się postępowanie karne.</p> <p>Za zakład kształcenia nauczycieli uważa się: kolegium nauczycielskie, nauczycielskie kolegium języków obcych, studium nauczycielskie, studium wychowania przedszkolnego, studium nauczania początkowego lub pedagogiczne studium techniczne.</p> <p>Źródło: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575.</p>	

2.2.5. Ścieżka dostępu do zawodu (PL) Nauczyciel niesłyszących i słabosłyszących (surdopedagog) oraz (PL) Nauczyciel niewidomych i słabowidzących (tyflopädagog)

Zawód nauczyciela, w tym przypadku (PL) Nauczyciela niesłyszących i słabosłyszących (Surdopedagoga) oraz (PL) Nauczyciela niewidomych i słabowidzących (Tyflopädagoga) jest w Polsce zawodem regulowanym, tzn. przed podjęciem pracy w tym zawodzie konieczne jest spełnienie określonych prawem warunków, tj.:

- warunków opisanych w pkt. 2.2.4.
- warunku niekaralności.

Dodatkowo, w szkołach mogą być zatrudniani nauczyciele nie będący obywatelami polskimi wtedy, gdy taka potrzeba wynika z organizacji nauczania w szkole, przede wszystkim jednak na stanowiskach nauczycieli języków obcych.

Źródło: [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 października 1992 r. w sprawie zasad i warunków zatrudniania w szkołach i placówkach publicznych nauczycieli nie będących obywatelami polskimi](#), Dz.U. 1992 nr 85 poz. 432.

WAŻNE

Decyzje w zakresie zatrudnienia danej osoby na stanowisku nauczyciela podejmuje dyrektor szkoły lub placówki.

Istniejące obecnie ścieżki dostępu do tego zawodu dla obywateli państw trzecich, w tym obywateli Ukrainy, opisane są w 2.1.5.

2.3. (PL) Asystent nauczyciela w szkole • (UA) Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami (Асистент вчителя – дефектолога)

2.3.1. Dane identyfikacyjne zawodu

PL	UA
Asystent nauczyciela w szkole (531204)	Асистент вчителя – дефектолога WYMOWA <i>Asystent wczytela – defektoloħa</i> TŁUMACZENIE Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami

2.3.2. Podobieństwa i różnice

(PL) Asystent nauczyciela w szkole i (UA) Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami to:

ZAWODY POKREWNE

Choć w systemie edukacji specjalnej pełnią oni rolę bardzo podobną, tj. polegającą na wsparciu nauczyciela, to pomiędzy tymi zawodami występują znaczące różnice. (PL) Asystent nauczyciela w szkole to osoba, która może pracować nie tylko w klasach integracyjnych czy szkole specjalnej, ale może również wspomagać nauczyciela w procesie wychowawczym i dydaktycznym w klasach I-III szkoły podstawowej. Podczas gdy zakres zadań (UA) Asystenta nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami pozostaje w ramach edukacji dzieci o specjalnych potrzebach. Dodatkowo, może występować różnica w poziomie wykształcenia (zob.2.3.4).

2.3.3. Opis czynności zawodowych

(PL) ASYSTENT NAUCZYCIELA W SZKOLE	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
Synteza: wspiera nauczyciela lub wychowawcę świetlicy w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w klasach I – III w szkole podstawowej (w tym specjalnej i integracyjnej), w celu zapewnienia jak	Synteza: brak oficjalnej syntezy.

(PL) ASYSTENT NAUCZYCIELA W SZKOLE	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
najlepszej opieki nad uczniami; opiekuje się dziećmi podczas lekcji, przerw, w trakcie zabaw, spacerów i wycieczek; zapewnia poczucie bezpieczeństwa dzieciom na zajęciach dydaktycznych i wychowawczych.	

ZADANIA ZAWODOWE	
(PL) ASYSTENT NAUCZYCIELA W SZKOLE	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje czynności przygotowawcze do zabaw i zajęć • przygotowuje pomoce dydaktyczne, zabawki i inne akcesoria do zajęć • udziela pomocy dzieciom, pod kierunkiem nauczyciela, podczas prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych • obsługuje sprzęt audiowizualny i urządzenia techniczne • prowadzi dokumentację dydaktyczną, porządkuje pomoce dydaktyczne i zabawki • zapewnia poczucie bezpieczeństwa dzieciom na zajęciach dydaktycznych i wychowawczych • opiekuje się dziećmi podczas lekcji, przerw, w trakcie zabaw, spacerów i wycieczek • wykonuje czynności pielęgnacyjno-higieniczne w miarę potrzeb dzieci w tym zakresie • buduje dobry kontakt dzieci z rówieśnikami w klasie szkolnej oraz między rodzicami uczniów a szkołą • informuje rodziców o możliwości pomocy, z jakiej mogą skorzystać dzieci w nowych warunkach nauki, przebiegu pobytu w szkole, o brakach edukacyjnych, problemach z kontaktowaniem się z rówieśnikami itp. • zapewnia dodatkową i wszechstronną pomoc uczniom ze słabszymi osiągnięciami szkolnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w planowaniu, prowadzeniu pracy edukacyjnej, wychowawczej, korekcyjno-rozwojowej, resocjalizacyjnej z dziećmi niepełnosprawnymi fizycznie lub umysłowo • wspólnie z nauczycielem dzieci z niepełnosprawnościami zapewnia dzieciom warunki do opanowania odpowiednich programów edukacyjnych, korekcyjnych i rozwojowych, biorąc pod uwagę zaburzenia, wiek i indywidualne cechy dzieci, promuje ich rehabilitację społeczną i adaptację oraz poradnictwo zawodowe • bada i rejestruje dynamikę rozwoju dzieci, współpracuje ze specjalistami w opracowywaniu optymalnej strategii pedagogicznej, projektując formy edukacji, wychowania, rehabilitacji i adaptacji społecznej dla każdego dziecka • pomaga wybrać skuteczne formy, metody i środki procesu edukacyjnego, produkcyjnego, korekcyjnego i rehabilitacyjnego • promuje szacunek dla zasad uniwersalnej moralności, rodziców, kobiet, wartości kulturowych, narodowych, duchowych i historycznych Ukrainy i kraju pochodzenia oraz troskliwy stosunek do środowiska • przygotowuje uczniów do życia w duchu wzajemnego zrozumienia, pokoju i harmonii między wszystkimi narodami • przestrzega zasad etyki pedagogicznej,

(PL) ASYSTENT NAUCZYCIELA W SZKOLE	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje problemy pojawiające się w trakcie pobytu dziecka w szkole, takie jak: unikanie szkoły, agresywne zachowanie, poczucie niskiej wartości itp. • rozpoznaje i reaguje na potrzeby dziecka • nawiązuje przyjazne kontakty z dzieckiem • respektuje i szanuje prawa dziecka • ułatwia dzieciom funkcjonowania w grupie rówieśniczej • rozpoznaje symptomy dziecka krzywdzonego • kieruje uczniów do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu udzielania im bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej i ich rodzicom w nowych warunkach życia • organizuje miejsca pracy zgodnie z przepisami BHP i ochrony ppoż. • udziela pierwszej pomocy przedmedycznej. 	<p>szanuje godność dziecka jako osoby i ucznia, chroni je przed wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej, zapobiega złym nawykom i promuje zdrowy styl życia</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymaga od wychowanków przestrzegania statutu (regulaminu) placówki (edukacyjnej, resocjalizacyjnej i innych) • uczestniczy w monitorowaniu zapewnienia zdrowych i bezpiecznych warunków edukacji, wychowania, rehabilitacji i pracy • utrzymuje kontakty z rodzicami, udziela im porad pedagogicznych w zakresie edukacji, rozwoju fizycznego i psychicznego ich dzieci • podnosi swój poziom zawodowy, umiejętności pedagogiczne i kulturę ogólną.

2.3.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

(PL) ASYSTENT NAUCZYCIELA W SZKOLE	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI
POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 5 LUB 6
<p>Wykształcenie co najmniej na poziomie wymagającym do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole podstawowej (ukończenie studiów na poziomie I lub II) oraz przygotowanie pedagogiczne.</p>	<p>Ukończenie studiów wyższych I stopnia na odpowiednim kierunku (bakaławr) lub I stopnia w krótkim cyklu (młodszy bakaławr).</p> <p>Brak wymagań dotyczących doświadczenia zawodowego.</p>
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE	
<ul style="list-style-type: none"> • dyplom licencjata • dyplom magistra. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom młodszego bakaławra • dyplom bakaławra.

DODATKOWE INFORMACJE

Asystent nauczyciela w szkole musi spełniać warunek niekaralności potwierdzony zaświadczeniem z Krajowego Rejestru Karnego i nie może przeciwko niemu toczyć się postępowanie karne, dyscyplinarne lub postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

Asystentem może być także: nauczyciel posiadający kwalifikacje do pracy w świetlicy szkolnej, nauczania języków obcych, psycholog, pedagog, logopeda, bibliotekarz.

Posiadają oni bowiem również kwalifikacje do pracy w szkole podstawowej – jeśli są one zgodne z rozporządzeniem w sprawie kwalifikacji nauczycieli.

Przygotowanie pedagogiczne nauczyciela jest rozumiane w przepisach jako nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.

Wymiar przygotowania pedagogicznego, nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31.10.1991.

Asystent nauczyciela dzieci z niepełnosprawnościami może doskonalić się zawodowo. W wyniku procedury atestacji, która odbywa się w określonym przez przepisy czasie może on uzyskać:

- *II kategorię kwalifikacji*, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o II kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Z tytułem bakaławra nie jest wymagane doświadczenie zawodowe. Z tytułem młodszego bakaławra, wymagane doświadczenie zawodowe w zawodzie – co najmniej 2 lata.
- *I kategorię kwalifikacji*, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o I kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe – co najmniej 2 lata w II kategorii kwalifikacji.
- Nie ma formalnego wymogu posiadania zaświadczenia o niekaralności. Zaświadczenie takie można jednak uzyskać w lokalnych przedstawicielstwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, a od niedawna – w mobilnej aplikacji usług administracji publicznej Diia (<https://diia.gov.ua/services/vityag-pro-nesudimist>).
- Przygotowanie pedagogiczne: nie jest warunkiem podjęcia pracy; np. w przypadku osób z dyplomem młodszego specjalisty / bakaławra możliwe jest zdobycie przygotowania pedagogicznego podczas pierwszego roku pracy.

2.3.5. Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Asystent nauczyciela w szkole

Przed podjęciem pracy w zawodzie (PL) Asystenta nauczyciela w szkole konieczne jest spełnienie określonych warunków, tj.:

- warunków opisanych w pkt. 2.3.4.
- warunku niekaralności.

ŚCIEŻKA STANDARDOWA

Konieczne jest uznanie wymaganego dyplomu ukończenia studiów na odpowiednim kierunku:

- poprzez nostryfikację; Więcej informacji o procedurze: [NAWA](#).
- poprzez uznanie go za równoważny z polskim dyplomem ukończenia studiów wyższych magisterskich; w przypadku Ukrainy za takie uznawane są dyplomy uzyskane do 20.06.2006 r. Więcej informacji: [NAWA](#).

Konieczne może się także okazać potwierdzenie przygotowania pedagogicznego lub jego uzupełnienie na kursie kwalifikacyjnym.

Podstawa prawna: art. 38 i art. 39 [ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa](#), Dz.U. 2022 poz. 583.

WAŻNE

W odniesieniu do Ukrainy nostryfikacji można dokonać tylko w przypadku dyplomu ukończenia studiów wyższych I i II stopnia (tytuł bakaławra lub magistra). W polskich szkołach wyższych nie prowadzi się kształcenia w skróconym cyklu, więc nie jest możliwa nostryfikacja dyplomu młodszego specjalisty / młodszego bakaławra. W tym przypadku konieczne jest uzupełnienie kwalifikacji poprzez ukończenie studiów I stopnia w systemie polskim.

ŚCIEŻKA UPROSZCZONA

Dyrektor placówki może w uzasadnionych przypadkach zatrudnić osobę niespełniającą wymagań, ale posiadającą w ocenie dyrektora szkoły odpowiednie przygotowanie do prowadzenia zajęć. **Dyrektor szkoły może uznać przygotowanie za właściwe nawet w przypadku braku nostryfikacji dyplomu.**

Podstawa prawna: art. 15 [ustawy – Prawo oświatowe](#), Dz.U. 2017 poz. 59.

ŚCIEŻKA TYMCZASOWA

W latach szkolnych 2021/2022–2023/2024 na stanowisku pomocy nauczyciela (jako asystent nauczyciela) może być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.

Nie ma wymogu oficjalnego potwierdzania znajomości języka polskiego.

Podstawa prawna: art.57 [ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa](#), Dz.U. 2022 poz. 583.

2.4. (PL) Nauczyciel logopeda • (UA) Nauczyciel logopeda (Вчитель – логопед) • (UA) Asystent nauczyciela logopedy (Асистент вчителя – логопеда)

2.4.1. Dane identyfikacyjne zawodu

PL	UA	UA
Nauczyciel logopeda (235906)	Вчитель – логопед WYMOWA <i>Wczytel – łohoped</i> TŁUMACZENIE Nauczyciel logopeda	Асистент вчителя – логопеда WYMOWA <i>Asystent wczytela – łohopeda</i> TŁUMACZENIE Asystent nauczyciela logopedy

2.4.2. Podobieństwa i różnice

(PL) Nauczyciel logopeda oraz (UA) Nauczyciel logopeda oraz (UA) Asystent nauczyciela logopedy to:

ZAWODY POKREWNE

Zawód ukraiński i zawody polskie nie różnią się znacząco w tym przypadku zakresem przypisanych im czynności zawodowych, przy czym (UA) Asystent nauczyciela logopedy spełnia rolę podobną do (PL) Asystenta nauczyciela, choć w zakresie pracy logopedycznej. Co ważne, (PL) Nauczycielem logopedą w szkole podstawowej i przedszkolu może być osoba z wykształceniem na poziomie NQF 6, co odpowiada niektórym (UA) Asystentom nauczyciela logopedy.

2.4.3. Opis czynności zawodowych

(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
Synteza: organizuje pomoc logopedyczną na terenie szkoły (placówki), zajmuje się profilaktyką, diagnozowaniem	Synteza: brak oficjalnej syntezy.	Synteza: brak oficjalnej syntezy.

(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
<p>i terapią dzieci i młodzieży z zaburzeniami mowy; prowadzi badania diagnostyczno-prognostyczne oraz zajęcia logopedyczne, mające na celu likwidację lub ograniczenie zakłóceń komunikacji językowej w zakresie mowy głośnej i pisma; prowadzi działania profilaktyczne oraz współpracuje z najbliższym środowiskiem dzieci i młodzieży, w celu osiągnięcia trwałego sukcesu terapeutycznego, dba o sprawność językową dzieci i młodzieży z zaburzoną komunikacją językową.</p>		

ZADANIA ZAWODOWE		
(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
<ul style="list-style-type: none"> • organizuje zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców, w celu wspomagania wychowawczej funkcji rodziny oraz zapobiegania zaburzeniom komunikacji językowej • podejmuje działania profilaktyczne, zapobiegające powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej, między innymi poprzez modelowanie właściwego stosunku otoczenia do ucznia (wychowanka) z zaburzoną mową • opracowuje programy terapeutyczne zgodne z metodycznymi zasadami terapii logopedycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi pracę edukacyjną, korekcyjno-rozwojową, kompensacyjną, rehabilitacyjną z dziećmi z zaburzeniami mowy • opracowuje i doskonali programy szkoleniowe i korekcyjne • zapewnia dzieciom warunki do opanowania programów kompensacyjnych i korekcyjnych, biorąc pod uwagę ich zaburzenia, wiek i cechy indywidualne, a także promuje ich rehabilitację społeczną i poradnictwo zawodowe • bada i rejestruje dynamikę rozwoju dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi zajęcia korygujące wady wymowy ustnej i pisemnej uczniów pod ogólnym kierunkiem logopedy • podejmuje działania wyrównawcze mające na celu rozwijanie spójności i ekspresyjności mowy uczniów • uczestniczy w ustalaniu treści, form i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej, wyrównawczej, resocjalizacyjnej i korekcyjno-rozwojowej • współpracuje ze specjalistami opracowującymi indywidualne metody i techniki pracy

(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi terapię logopedyczną dla dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych, w tym z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności, u których zdiagnozowano zaburzenia komunikacji językowej spowodowane uszkodzeniem lub niedokształceniem obwodowych narządów mowy • prowadzi terapię logopedyczną dla dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych, w tym z różnymi stopniami i rodzajami niepełnosprawności, u których zdiagnozowano zaburzenia komunikacji językowej pochodzenia ośrodkowego; współpracuje ze specjalistami służby zdrowia, psychologami, pedagogami i innymi specjalistami z zakresu terapii pedagogicznej, w celu przygotowania wielospecjalistycznej diagnozy i uzyskania trwalszych efektów terapeutycznych • współpracuje z instytucjami i organizacjami rządowymi i pozarządowymi organizującymi różne formy pomocy specjalistycznej, np. zaprotezowanie, tworzenie grup wsparcia dla dzieci i młodzieży i ich rodzin, a także kwalifikowanych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy korzystne warunki organizacyjne i pedagogiczne dla dzieci z poważnymi zaburzeniami mowy (rhinolalia, jąkanie, alalia, afazja, dyzartria) • opracowuje optymalną strategię pedagogiczną i korekcyjną • projektuje sposoby edukacji, rehabilitacji i adaptacji społecznej każdego dziecka • dobiera skuteczne formy, metody i środki procesu korekcyjno-rehabilitacyjnego • udziela porad rodzicom lub rodzinom w zakresie korygowania wad języka mówionego i pisanego ich dzieci • prowadzi z dziećmi zajęcia frontalne, w podgrupach i indywidualne • zaszczepia w dzieciach poczucie pewności siebie, świadomość własnych osiągnięć w opanowaniu metod kompensujących ograniczenia spowodowane zaburzeniami mowy • kieruje pracą asystentów logopedy • planuje pracę, analizuje jej wyniki, prowadzi założoną dokumentację psychologiczną, pedagogiczną, rehabilitacyjną i statystyczną. 	<p>korekcyjno-rehabilitacyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wspólnie z innymi pracownikami • zapewnia zdrowe i bezpieczne warunki prowadzenia pracy wychowawczej i korekcyjnej z uczniami • włącza członków rodzin wychowanków do pracy wychowawczej i resocjalizacyjnej • wspólnie z logopedą tworzy warunki sprzyjające opanowaniu przez uczniów programów kompensacyjno-korekcyjnych i edukacyjnych • stale podnosi swój poziom zawodowy i ogólne kompetencje kulturowe • wykonuje zadania i obowiązki zawodowe zgodnie z normami etycznymi i moralnymi • prowadzi dokumentację księgową i źródłową w zakresie swoich kompetencji.

(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
<ul style="list-style-type: none"> • dba o podnoszenie kwalifikacji zawodowych. <p>Dodatkowe zadania zawodowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzi inne zajęcia specjalistyczne o charakterze terapeutycznym, o ile posiada przygotowanie specjalistyczne, np. w zakresie psychoterapii, terapii pedagogicznej, socjoterapii • pełni funkcję nauczyciela-konsultanta, nauczyciela-doradcy metodycznego, opiekuna stażu, edukatora, eksperta wchodzącego w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans zawodowy. 		

2.4.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

(PL) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) NAUCZYCIEL LOGOPEDA	(UA) ASYSTENT NAUCZYCIELA LOGOPEDY
POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 7	POZIOM NQF 5
<p>Ukończone studia wyższe w zakresie logopedii, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.</p> <p>(LUB)</p> <p>Ukończone studia wyższe, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska</p>	<p>Ukończone studia wyższe II stopnia z tytułem magistra i specjalizacją w odpowiedniej dziedzinie wiedzy.</p> <p>Bez wymagań dotyczących doświadczenia zawodowego.</p>	<p>Ukończenie studiów wyższych I stopnia w krótkim cyklu z tytułem młodszego bakaławra / młodszego specjalisty na odpowiednim kierunku.</p> <p>Brak wymagań dotyczących doświadczenia zawodowego.</p>

POZIOM NQF 6 LUB 7	POZIOM NQF 7	POZIOM NQF 5
<p>nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, i studia I stopnia lub studia podyplomowe, w zakresie logopedii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.</p> <p>Więcej: art. 20 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm.</p>		
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE		
<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra • dyplom licencjata • dyplom studiów podyplomowych • świadectwo ukończenia pedagogicznego kursu kwalifikacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra • świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom młodszego bakaławra / młodszego specjalisty.
DODATKOWE INFORMACJE		
<p>Przygotowanie pedagogiczne jest rozumiane w przepisach jako nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.</p> <p>Wymiar przygotowania pedagogicznego, nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31.10.1991.</p>	<p>(UA) Nauczyciel logopeda powinien doskonalić się zawodowo. W wyniku procedury atestacji, która odbywa się w określonym przez przepisy czasie może on uzyskać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • II kategorię kwalifikacji, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o II kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w zawodzie – co najmniej 3 lata. • I kategorię kwalifikacji, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o I kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. 	<p>(UA) Asystent nauczyciela logopedy powinien doskonalić się zawodowo. W wyniku procedury atestacji, która odbywa się w określonym przez przepisy czasie może on uzyskać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • II kategorię kwalifikacji, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o II kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w zawodzie – z tytułem młodszego bakaławra / młodszego specjalisty co najmniej 2 lata; z tytułem bakaławra bez wymogu dotyczącego stażu.

DODATKOWE INFORMACJE

Źródło: [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli](#), Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm.

Nauczyciel logopeda musi spełniać warunek niekaralności potwierdzony zaświadczeniem z Krajowego Rejestru Karnego i nie może przeciwko niemu toczyć się postępowanie karne.

Wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie – co najmniej 5 lat.

- Wyższą kategorię kwalifikacji, potwierdzoną/nadaną zaświadczeniem o wyższej kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie – co najmniej 8 lat.
- Nie ma formalnego wymogu posiadania zaświadczenia o niekaralności. Zaświadczenie takie można jednak uzyskać można uzyskać w lokalnych przedstawicielstwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, a od niedawna – w mobilnej aplikacji usług administracji publicznej Diia (<https://diia.gov.ua/services/vityag-pro-nesudimist>).

Przygotowanie pedagogiczne nie jest warunkiem podjęcia pracy; np. w przypadku osób z dyplomem młodszego specjalisty / bakaławra możliwe jest zdobycie przygotowania pedagogicznego podczas pierwszego roku pracy.

- I kategorię kwalifikacji, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o I kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w tym zawodzie – co najmniej 2 lata.
- Nie ma formalnego wymogu posiadania zaświadczenia o niekaralności. Zaświadczenie takie można jednak uzyskać w lokalnych przedstawicielstwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy, a od niedawna – w mobilnej aplikacji usług administracji publicznej Diia (<https://diia.gov.ua/services/vityag-pro-nesudimist>).

Przygotowanie pedagogiczne nie jest warunkiem podjęcia pracy; np. w przypadku osób z dyplomem młodszego specjalisty / bakaławra możliwe jest zdobycie przygotowania pedagogicznego podczas pierwszego roku pracy.

2.4.5. Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Nauczyciel logopeda

Nauczyciel jest w Polsce zawodem regulowanym. Wymagania (PL) Nauczyciela logopedy dodatkowo szczegółowo reguluje [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli](#), Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. zm.

Przed podjęciem pracy w zawodzie (PL) Nauczyciela logopedy konieczne jest więc spełnienie określonych warunków, tj.:

- warunków opisanych w pkt. 2.4.4.
- warunku niekaralności.

Istniejące obecnie ścieżki dostępu do tego zawodu dla obywateli państw trzecich, w tym obywateli Ukrainy, opisane są w 2.1.5.

WAŻNE

W odniesieniu do Ukrainy nostryfikacji można dokonać tylko w przypadku dyplomu ukończenia studiów wyższych I i II stopnia (tytuł bakaławra lub magistra). W polskich szkołach wyższych nie prowadzi się kształcenia w skróconym cyklu, więc nie jest możliwa nostryfikacja dyplomu młodszego specjalisty / młodszego bakaławra. W tym przypadku konieczne jest uzupełnienie kwalifikacji poprzez ukończenie studiów I stopnia w systemie polskim.

2.5. (PL) Pedagog specjalny • (UA) Pedagog społeczny pracujący z dziećmi z niepełnosprawnością (Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю)

2.5.1. Dane identyfikacyjne zawodu

PL	UA
Pedagog specjalny (235919)	Вихователь соціальний по роботі з дітьми з інвалідністю ВУМОВА <i>Wychowatel socialnyj po roboti z dit'my z inwalidnistiu</i> ТЛУМАЧЕННЯ Pedagog społeczny pracujący z dziećmi niepełnosprawnością

2.5.2. Podobieństwa i różnice

(PL) Pedagog specjalny i (UA) Pedagog społeczny pracujący z dziećmi z niepełnosprawnością to:

ZAWODY BARDZO PODOBNE

pod względem wymaganego poziomu wykształcenia i zakresu zadań zawodowych. (PL) Pedagog specjalny może w Polsce pełnić funkcję nauczyciela w przedszkolach i szkołach specjalnych oraz w oddziałach integracyjnych zorganizowanych w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych.

2.5.3. Opis zadań zawodowych

(PL) PEDAGOG SPECJALNY	(UA) PEDAGOG SPOŁECZNY PRACUJĄCY Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI
Synteza: prowadzi badania nad potrzebami edukacyjnymi osób niepełnosprawnych; udziela im wsparcia i pomocy; prowadzi zajęcia dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze z dziećmi i młodzieżą w przedszkolach, szkołach różnych poziomów nauczania oraz	Synteza: brak oficjalnej syntezy.

(PL) PEDAGOG SPECJALNY	(UA) PEDAGOG SPOŁECZNY PRACUJĄCY Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI
w klasach integracyjnych; realizuje procesy rewalidacji, kompensacji oraz resocjalizacji osób niepełnosprawnych.	

ZADANIA ZAWODOWE	
(PL) PEDAGOG SPECJALNY	(UA) PEDAGOG SPOŁECZNY PRACUJĄCY Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI
<ul style="list-style-type: none"> • udziela pomocy osobom niepełnosprawnym w realizacji zadań życiowych i uczestnictwa w życiu społecznym, wzmocnienia ich sił fizycznych i psychicznych, kompensowania różnych deficytów, przezwyciężania izolacji oraz przygotowania ich do pracy zawodowej • prowadzi badania naukowe nad metodami oddziaływania na osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności i ich potrzebami edukacyjnymi, właściwościami rozwoju psychofizycznego i społecznego osób niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, a także wybitnie zdolnych • określa uwarunkowania efektywności nauczania osób niepełnosprawnych • buduje psychospołeczne podstawy rehabilitacji • diagnozuje i rozpoznaje specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży niepełnosprawnej • kieruje osoby niepełnosprawne na badania psychologiczne w celu dokonania diagnozy procesów poznawczych • dobiera swoiste metody oraz formy nauczania i wychowania uczniów niepełnosprawnych oraz skuteczne strategie współpracy z rodzicami • realizuje zajęcia rewalidacyjne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej (niewidomych, głuchoniemych, niepełnosprawnych intelektualnie itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> • pracuje z dziećmi niepełnosprawnymi; opracowuje optymalną strategię pedagogiczną nauczania, wychowania i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością • planuje i prowadzi pracę nad adaptacją społeczną dziecka z niepełnosprawnością: wpaja i rozwija umiejętności samoopieki, organizuje zajęcia rekreacyjne, pracę z innymi specjalistami w celu rehabilitacji społecznej, komunikacji z ludźmi, tworzy podstawy do opanowania zawodów (zawodów), które pozwalają na pracę w domu • wraz z rodziną i innymi specjalistami uczestniczy w szkoleniu, wychowaniu i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością • prowadzi psychologiczną i pedagogiczną korektę osobowości, mającą na celu rozwijanie niezależności w każdej działalności, rozwijanie zdolności społecznych, intelektualnych, artystycznych, sportowych i twórczych, emocjonalnych i wolicjonalnych, biorąc pod uwagę potencjalne możliwości dziecka z niepełnosprawnością; koordynuje działania specjalistów, którzy opracowują indywidualne metody i techniki pracy korekcyjnej i rehabilitacyjnej • szanuje godność dziecka, chroni je przed wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej, zapobiega złym nawykom i promuje zdrowy styl życia • prowadzi konsultacje społeczne i pedagogiczne z rodziną i (lub) innymi specjalistami, prowadzi obserwacje psychologiczne

(PL) PEDAGOG SPECJALNY	(UA) PEDAGOG SPOŁECZNY PRACUJĄCY Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI
<ul style="list-style-type: none"> • świadczy różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży z różnymi niepełnosprawnościami, ich rodziców i nauczycieli • prowadzi, wspólnie z innymi nauczycielami, zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej • prowadzi zintegrowane działania i zajęcia określone w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych • współorganizuje kształcenie integracyjne włączające dzieci i młodzież niepełnosprawną w proces kształcenia i wychowania • udziela pomocy zespołom nauczycieli i specjalistom prowadzącym zajęcia w opracowywaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz doborze form i metod pracy z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną • współpracuje z przedszkolami, szkołami i placówkami specjalnymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • i pedagogiczne, analizuje dynamikę rozwoju dziecka z niepełnosprawnością; • stale podnosi swój poziom zawodowy i ogólną kulturę • bada i stosuje innowacyjne metody pracy społecznej i edukacyjnej z dziećmi niepełnosprawnymi • koordynuje działania specjalistów ds. rehabilitacji.

2.5.4. Kwalifikacje niezbędne / preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

(PL) PEDAGOG SPECJALNY	(UA) PEDAGOG SPOŁECZNY PRACUJĄCY Z DZIEĆMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI
POZIOM NQF 7	POZIOM NQF 7
<p>Ukończenie jednolitych studiów magisterskich na kierunku „Pedagogika specjalna” oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego.</p> <p>(LUB)</p> <p>Ukończenie jednolitych studiów magisterskich lub studiów I i II stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego.</p>	<p>Ukończenie studiów magisterskich na odpowiednim kierunku.</p> <p>Brak wymagań dotyczących doświadczenia zawodowego.</p>

POZIOM NQF 7	POZIOM NQF 7
<p>(LUB)</p> <p>Ukończenie jednolitych studiów magisterskich lub studiów I i II stopnia, w zakresie pedagogiki oraz posiadanie przygotowania pedagogicznego, a ponadto ukończenie kursu kwalifikacyjnego w zakresie pedagogiki specjalnej albo studiów podyplomowych w zakresie pedagogiki specjalnej lub edukacji włączającej.</p> <p>Źródło: Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2022 poz. 1769.</p>	
DOKUMENT POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE	
<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra • dyplom ukończenia studiów podyplomowych • świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • dyplom magistra
DODATKOWE INFORMACJE	
<p>Przygotowanie pedagogiczne nauczyciela jest rozumiane w przepisach jako nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.</p> <p>Wymiar przygotowania pedagogicznego, nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31.10.1991.</p>	<p>Pedagog społeczny pracujący z dziećmi niepełnosprawnymi może doskonalić się zawodowo. W wyniku procedury atestacji, która odbywa się w określonym przez przepisy czasie może on uzyskać:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>II kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o II kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe w zawodzie – co najmniej 3 lata. • <i>I kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o I kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe – co najmniej 5 lat w II kategorii kwalifikacji. • <i>Najwyższą kategorię kwalifikacji</i>, potwierdzoną / nadaną zaświadczeniem o najwyższej kategorii kwalifikacyjnej w tym zawodzie. Wymagane doświadczenie zawodowe – co najmniej 8 lat w I kategorii kwalifikacji.

2.5.5. Ścieżka uznawania kwalifikacji w ramach zawodu (PL) Pedagog specjalny

W przypadku zawodów nauczycielskich, w tym (PL) Pedagoga specjalnego, konieczne jest przed podjęciem pracy spełnienie określonych warunków, tj.:

- warunków opisanych w pkt. 2.4.4.
- warunku niekaralności.

Istniejące obecnie ścieżki dostępu do tego zawodu dla obywateli państw trzecich, w tym obywateli Ukrainy, opisane są w 2.1.5.

PODSTAWY PRAWNE I INNE ŹRÓDŁA

DRP MRiPS (2023). Klasyfikacja zawodów i specjalności, na: <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci> (dostęp: 20.03.23).

ENIC-NARIC Polska (2023). Zagraniczne systemy kształcenia wyższego – Ukraina. Praktyczny przewodnik po uznawalności wykształcenia, na: <https://nawa.gov.pl/images/OPRACOWA-NIA-2023/UKRAINA.pdf> (dostęp: 10.07.23).

European Training Foundation. (2023). Comparison report of the European Qualifications Framework and the Ukrainian National Qualifications Framework, na: <https://europa.eu/europass/system/files/2023-02/Comparison%20report%20final%20rev%2023-02-2023%20EN.pdf> (dostęp: 11.04.23).

MRiPS (2018). Asystent nauczyciela w szkole (531204).

Lantero, L., Spitalieri, S., Dirovonskyte, L., Ferranti, L., Suprun, K., Krasnoschok, V., Vahina, T., & Makarevych, Y. (2022). EC Guidelines on Fast-Track of Recognition of Ukrainian Academic Qualifications. <https://education.ec.europa.eu/document/guidelines-on-fast-track-recognition-of-ukrainian-academic-qualifications>

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 maja 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek artystycznych, Dz.U. 2023 poz. 1011. (wejdzie w życie 1.09.2023).

Rozporządzenie Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu z dnia 3 września 2021 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek artystycznych, Dz.U. 2021 poz. 1665.

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2022 poz. 1769.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu, Dz.U. 2019 poz. 391.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, Dz.U. 2017 poz. 1575 z późn. Zm..

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, Dz. U. poz. 1627.

Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, Dz.U. 2017 poz. 59.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, Dz. U. z 2017 r. poz. 823.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, Dz. U. 1982 Nr 3 poz. 19.

Wyszukiwarka opisów zawodów, na: <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> (dostęp: 20.04.23).

Źródła ukraińskie:

Про освіту Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.

Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників. МОН України; Наказ, Положення, Лист [...] від 06.10.2010 № 930.

Про затвердження Випуску 80 «Соціальні послуги» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Мінсоцполітики України; Наказ, Довідник, Перелік від 29.03.2017 № 518.

Wiejska 12, 00-490 Warszawa
+48 22 538 91 03 • iomwarsaw@iom.int • www.iom.int